

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : D4/1/O.G.-02/1 (Menfi Tespit)

Karar Sayısı : 02-15/165-69

Karar Tarihi : 19.3.2002

A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. M. Tamer MÜFTÜOĞLU

Üyeler : Dr. Kemal EROL, İsmet CANTÜRK, Nejdet KARACEHENNEM, A. Ersan GÖKMEN, R. Müfit SONBAY, Kubilay ATASAYAR, Murat GENCER, Mustafa PARLAK, Prof. Dr. Zühtü AYTAÇ, Rıfki ÜNAL

B- RAPORTÖRLER: Oğuzkan GÜZEL, Kerem TOMUR

C- BAŞVURUDA BULUNAN: Koçbank A.Ş.

Temsilcisi: Prof. Dr. Arif ESİN

Akaretler Sıraevleri, Spor Cd. No:67 80680

Beşiktaş/İstanbul

D- TARAFLAR: Koçbank A.Ş.

Morbasan Sk. Koza İş Merkezi Balmumcu, Beşiktaş/İstanbul

E- DOSYA KONUSU: Koçbank A.Ş.'nin müşterileriyle akdettiği taşıt ve konut kredileri ile ferdi kredilere ilişkin sözleşmelerdeki sigorta hükümleriyle ilgili olarak şubelere gönderilen, belli sigorta şirketlerinin poliçelerinin kabul edileceğine dair 17.6.1999 tarih ve 99/BPK/294 sayılı yazıya menfi tespit belgesi verilmesi talebi.

F- DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 12.7.1999 tarih, 2197 sayı ile giren başvuru üzerine düzenlenen 5.3.2002 tarih, D4/1/O.G.-02/1 sayılı Menfi Tespit Ön İnceleme Raporu 15.3.2002 tarih, REK.0.08.00.00/13 sayılı Başkanlık önergesi ile 02-15 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

G- RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: -Kurul tarafından tüketici kredisi teminatlarının sigortalanması ilgili ürün pazarında birlikte hakim durumun varlığının kabul edilmesi halinde, başvuruya konu olan düzenlemenin diğer sigorta şirketleri ve serbest acentaların ilgili ürün pazarı dışına itilmesi ve nihai tüketici konumundaki banka müşterilerinin zararına olarak pazarlamanın kısıtlanmasına yol açması nedenleriyle 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 6. maddesinin (a) ve (e) bentleri kapsamında ihlal olarak değerlendirilebileceği ve dolayısıyla ilgili ürün pazarında faaliyet gösteren tüm teşebbüsler hakkında, birlikte hakim durumda bulunan teşebbüslerin tespiti ile rekabet ihlali oluşturan bu tür davranışların açıklığa kavuşturulması için aynı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasının yerinde olacağı (Bir raportörün karşı görüşüyle),

- Kurul tarafından ilgili ürün pazarında birlikte hakimiyetin varlığının kabul edilmemesi halinde ise; başvuru konusu Koçbank A.Ş. iç düzenlemesine, 4054 sayılı

Kanun'un 4., 6. ve 7. maddelerine aykırılık taşımaması nedeniyle, anılan Kanun'un 8. maddesi uyarınca menfi tespit belgesi verilebileceği, düşünülmektedir.

H- İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

1. İlgili Pazar

Ürün Pazarı: Bankalarca kullanılan tüm tüketici kredilerinde alınan teminatların kredi işlemi ile bağlantılı olarak sigortasının yaptırılması nedeniyle, banka veya sigorta şirketleri müşterilerinin serbest iradeleri ile yaptıkları sigortalardan farklı olan bu hizmete ilişkin ilgili ürün pazarı "tüketici kredisi teminatlarının sigortalması" pazarı olarak tanımlanmıştır.

Coğrafi Pazar: Tüketici kredisi sağlayan banka ve diğer finansal kuruluşlar ile sigorta şirketlerinin şubeler ve acenteler aracılığıyla ülkemizin her yerine yayılmış olması ve kredi işlemlerine ilişkin uygulamaların da ülke genelinde gerçekleştirilmesi dikkate alınarak ilgili coğrafi pazar "Türkiye Cumhuriyeti sınırları" olarak belirlenmiştir.

2. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

Başvurunun konusunu Koçbank A.Ş.'nin 17.6.1999 tarihinde şubelerine göndermiş olduğu yazıya menfi tespit belgesi verilmesi talebi oluşturmaktadır. Söz konusu yazı, Koçbank A.Ş. Genel Müdürlüğü'nün, tüketici kredilerine ilişkin sigortalama işlemlerinde uyulması gereken bazı hususları düzenleyen bir talimat niteliğindedir. Anılan talimatta 21.6.1999 tarihinden itibaren Koçbank A.Ş. şubeleri nezdinde yapılacak söz konusu sigortalama işlemlerinde Koç-Allianz, Anadolu Sigorta, Halk Sigorta, Oyak Sigorta ve Garanti Sigorta şirketlerine ait poliçelerin kabul edilmesi, poliçelerin Koç-Allianz dışında kalan diğer dört sigorta şirketi tarafından yapılması durumunda ise prim tutarının peşin ödenmesi halinde kabulünün gerektiği belirtilmektedir.

Aynı konuda başvuru tarihinden önce Kurul'un 13.8.1998 tarih, 78/602-112 sayılı kararıyla bir önaraştırma yapılmış olup, "bankaların kullandıkları çeşitli kredilere ilişkin sigortalama işlemlerinde, kendileri tarafından belirlenen sigorta şirketleri ile çalışma zorunluluğu getirmek suretiyle, 4054 sayılı Kanun'u ihlal ettikleri" iddiası incelenmiştir.

Kurul'un anılan önaraştırmaya ilişkin 99-24/211-124 sayılı kararında, "...ilgili ürün pazarında faaliyet gösteren teşebbüslerin sayısı ve bunların birbirlerine karşı nispi büyüklükleri dikkate alınarak, bu pazarın birlikte hakim durumluk oluşturulması için elverişli bir dar oligopolistik pazar olarak tanımlanmasının mümkün olmadığı..." ifadelerine yer verilerek, dosya konusu iddiaların Kanun'un 6. maddesi anlamında bir ihlal olarak kabul edilemeyeceği belirtilmiştir.

Anılan karar tarihinden günümüze kadar geçen sürede ilgili pazarın yapısı ve koşullarında önemli bir değişikliğin olmadığı göz önünde bulundurulduğunda, Kanun'un 6. maddesinin ihlal edilmediği anlaşılmıştır.

Bu çerçevede, Koçbank A.Ş.'nin başvuru konusu iç yazışmasına 4054 sayılı Kanun'un 4. ve 7. maddeleri kapsamında bir işlem olmaması, ayrıca aynı Kanun'un

6. maddesine aykırı bir nitelik taşımaması nedenleriyle, yine aynı Kanun'un 8. maddesi uyarınca menfi tespit belgesi verilmesi gerektiği neticesine varılmıştır.

Ancak, söz konusu uygulama 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu'nun 16.6.1994 tarih ve 539 sayılı KHK'nin 21. maddesi ile değişik 28/5. maddesinin "Bir sözleşmenin unsurları içerisinde taraflardan birinin bu sözleşmede yer alan herhangi bir hususta sigorta yaptırmaya zorunlu tutulduğu hallerde, sözleşmeye sigortanın belirli bir şirkete yaptırılmasına ilişkin olarak konulmuş şartlar hükümsüzdür." şeklindeki hükmü dikkate alınarak konu hakkında Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu ile Hazine Müsteşarlığı'na bilgi verilmesi gerektiği kanaatine varılmıştır.

İ- SONUÇ

Yukarıda yer verilen değerlendirmelerin ışığında;

1) Koçbank A.Ş.'nin bildirim konu iç yazışmasına 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4., 6. ve 7. maddelerine aykırı hükümler taşımaması nedeniyle aynı Kanun'un 8. maddesi uyarınca, talep edilen menfi tespit belgesinin verilmesine OYÇOKLUĞU ile,

2) 7397 sayılı Sigorta Murakabe Kanunu'nun 16.06.1994 tarih ve 539 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 21. maddesiyle değişik 28/5. maddesi çerçevesinde söz konusu uygulama ile ilgili olarak Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu ile Hazine Müsteşarlığı'na bilgi verilmesine OYBİRLİĞİ ile,

karar verilmiştir.

(Rekabet Kurulu'nun 19.03.2002 tarih ve 02-15/165-69 sayılı Kararına)

KARŞI OY GEREKÇESİ

Koçbank A.Ş.'nin müşterileri ile yapmış olduğu taşıt, konut veya ferdi kredilere ilişkin sözleşmelerinde kredi teminatlarının sigorta işlemlerinin Koç-Allianz sigorta ile dört diğer sigorta şirketi tarafından yapılabileceği, diğer dört sigorta şirketi poliçelerinin ise primlerin peşin ödenmesi kaydıyla kabul edileceği şeklinde hükümler bulunmaktadır.

Türkiye'deki bankaların hemen hemen tamamının sigorta şirketi bulunmakta, banka şubeleri kendi sigorta şirketlerinin acenteliğini yapmaktadır. Bu durum, bankaların müşterilerini kendi sigorta şirketleri ile işlem yapmaya zorlamalarına neden olmakta, sonuçta müşteriler rekabet koşullarında oluşan prim miktarını değil, bankaların sigorta acentesi sıfatıyla talep ettikleri azami primi ödemek zorunda kalmaktadırlar.

Sigorta şirketlerinin pazar paylarını rekabetçi bir ortamda daha kaliteli ve daha ucuz hizmet vererek elde etmeleri gerekirken, aynı grup içindeki bankalara dayanarak pazar payı elde etmeleri sigortacılık hizmetlerindeki iyileşmeyi engellemektedir.

Krediyi veren bankanın riskini tam karşılayabilecek sigorta şirketini belirlemeye hakkı olduğu, bu paket krediyi kabul etmeyen kişilerin başka

bankalardan kredi talep edebileceği hususundaki gerekçeler haklı olmayabilir. Çoğu zaman bir bankadan kredi sağlayabilen, diğer bankalardan kredi sağlayamamakta ve sigorta konusunda kredi sağladığı bankanın taleplerini kabul etmek zorunda kalmaktadır.

Açıkça bu şekilde işleyen sistem bir çok yönüyle 4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkındaki Kanuna aykırıdır :

1- Bankadan kredi alanların 4054 Sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 3. Maddesinde tanımlanan "teşebbüs" olmaları halinde "bir mal veya hizmet ile birlikte diğer mal veya hizmetin satın alınmasının zorunlu kılınması" nedeniyle eylem, aynı Kanun'un 4-f maddesine,

2- Bankaların "uyumlu eylem" olarak nitelendirilebilecek bu davranışları "mal ve hizmet piyasalarının bölüşülmesi ile piyasa kaynaklarının paylaşılması" sonucunu doğurabileceğinden Kanun'un 4-b maddesine,

3- Birlikte hakimiyet söz konusu olabileceğinden, diğer sigorta şirketlerinin ve hatta aynı sigorta şirketinin diğer acentelerinin ilgili ürün pazarının dışına itilmesi ve nihai tüketicilerin zararına yol açılması nedeniyle Kanun'un 6. maddesinin (a) ve (b) bentlerine,

aykırılık söz konusu olabilecektir.

Bu bakımdan, bir soruşturma yapılıp yapılmamasının tesbiti için önaraştırma açılması gerekirken, doğrudan menfi tespit kararı verilmesi hususundaki çoğunluk görüşüne katılmamız mümkün olmamıştır.

İsmet CANTÜRK
Kurul Üyesi

Nejdet KARACEHENNEM
Kurul Üyesi